באר הגולה

וכחכמי' [ח] שם בגמ' [ט] שם במשנה וכחכמי' [א] ביצה כ"א כחכם אמוראי דסברי הכי וכ"פ הרי"ף ורא"ש ורמב"ם בפ"ו מה"ש [ב] שבת י"ט [ג] רמב"ם שם וכתב פ"ה שהוא מירושלמי [ד] תוספות ורא"ש וכר"ן בריש שבת [ה] תוס' שם י"ט ורא"ש וכר"ן והמרדכי שם

האבוס לפני שור של פטם [ח]אפילו אבוס של כלי גזירה אטו של קרקע (מ) דאתי לאשויי גומות [ט]ואסור ג"כ (יח) (מא) לסלק התבן מלפניו לצדדין :

שכה א"י שעשה מלאכה בעד ישראל . ובו ט"ז סעיפים :

א [א]מותר (א) לזמן א"י בשבת (ב) [ב]ומותר ליתן מזונות * (ג) לפניו (א) בחצר (ד) [ג]לאכלן ואם נטלן ויצא אין נזקקין לו ודוקא שהא"י בחצר [ד]אבל אם עומד בחוץ (ה) ופשט ידו לפנים שידוע הוא שיוציאנו (ו) [ה]או ליתן לו שאר חפצים (ב) שדרך להוציא אסור אפילו אם עומד בפנים

באר היטב

כ"ח : (יח) לסלק . מפני שיש שנמאס ואינו ראוי לאכילה רש"י : (א) בחצר . דחשיב מזונותיו עליך דמפרנסין אותן מפני דרכי שלום ואם אין הרשות בידו לאכלו בחצר או שהוא הרבה שא"א לאכלם שם אסור ליתן לפניו ש"ג מ"א : (ב) שדרך וכו' . עט"ז שהעלה דלדידן דנוהגין להקל לשלוח אפי' לכתחלה חוץ לעירוב כמ"ש רמ"א סעיף יו"ד אין אנו חוששין בדברים הנזכרים כאן אלא

משנה ברורה

האבוס . שגורפין אותו (לג) שלא יתערב העפרורית שבאבוס בתבן ובשעורים שנותנין לפניו ויזיק במאכלו : (מ) דאתי לאשויי גומות . היינו דשם רגילות הוא שמכוין לאשויי כדי שלא יפלו השעורים בהגומות [תוספות] ולכן גזרינן גריפה אפילו באבוס שבכלי (לד) אבל מותר לגרוף תיבה בשבת מן הפסולת הנמצא בה דלא שייך לגזור : (מא) לסלק התבן וכו' . דכשהוא רב (לה) רוצה לסלקו כדי שלא ידרסנו השור ברעי ואסור משום דבודאי יש בו מה שנמאס כבר במדרס רגליו ולא חזי לטלטול :

(א) לזמן א"י בשבת . אף דביו"ט אסור לזמן א"י לאכול עמו גזירה שמא ירבה לבשל בשבילו כדלקמן בסימן תקי"ב בשבת דאין לחוש לזה (א) שרי : (ב) ומותר ליתן וכו'. אף דאסור לטרוח בשבת בשביל מי שאין מזונותן עליו כדלעיל בסימן שכ"ד אינו יהודי חשיב מזונותן עליו לענין (ב) שמותר לטרוח בשבילו משום דמפרנסין (ג) עניי א"י עם עניי ישראל מפני דרכי שלום [תוס'] : (ג) לפניו בחצר . כתבו (ד) הפוסקים דדוקא ליתן לפניו והוא יקחם בעצמו שרי אבל ליתן לידו אסור דשמא יוציא לר"ה ונמצא למפרע דהישראל עשה העקירה מרה"י דאסור וכדלקמן בסימן שמ"ז . ודעת הא"ר דמותר ליתן לו אף בידו כשהוא בחצר כיון שאין נותן לו ע"מ להוציאו דכיון דהא"י עומד בפנים כשיוציא לחוץ חשוב עושה בעצמו העקירה ויש להקל בזה כדבריו וכמ"ש בבה"ל ואם הישראל אינו מוסר לידו אלא הא"י לוקח מיד הישראל (ה) לכו"ע מותר כשלוקח ע"מ לאכול בחצר דאף כשיוציא הלא לא עשה ישראל העקירה כלל : (ד) לאכלן . אפילו אם אינו מפרש לו שיאכל ג"כ שרי דמסתמא יאכל שם אלא בא לאפוקי אם אין רשות בידו לאכלן שם או שהוא הרבה שא"א לאכלן שם אסור ליתנם לפניו דהוי כאלו נותנו ע"מ להוציא ויש בו משום מראית העין שיאמרו שמוציא בשביל ישראל ובשליחותו וכמבואר בסימן רמ"ז [מ"א בשם ש"ג וכן הוא בא"ז] : (ה) ופשט ידו לפנים . ובזה אפילו לא יתנם הישראל לידו (ו) אלא יקבלם מיד הישראל דאין עושה הישראל שום עקירה אפ"ה אסור דכיון שידוע שיוציאנו יאמרו דבשליחותו מוציא וכ"ש למסור לידו דאסור משום העקירה וכדלקמן בסימן שמ"ז : (ו) או ליתן לו . ואפילו לא יתנם לידו אלא יניח לפניו בחצר כיון שידוע שיוציא אסור דיאמרו דבשליחותו מוציא וכנ"ל

באור הלכה

* לפניו בחצר . עיין מ"ב מה שכתבתי בשם הפוסקים לאסור אם נותן לו בידו ושהא"ר חולק עליהם ומה שסמכו דבריהם מדברי המרדכי בשם התוספות שכתבו דאסור ליתן ביד משום עקירה פירש הא"ר דהיינו דוקא כשהא"י עומד בחוץ דאז שייך לומר דעושה הישראל עקירה משא"כ כשהא"י בפנים והוא וידו ברשות אחת מקרי א"כ כעושה הא"י עקירה מתחלה ומותר ומשמע לכאורה מדבריו דלהמרדכי אף כשנותן לו ע"מ להוציא מותר ואינו דוחק דממה שסיים המרדכי אח"כ וכן לתת לו משכנו וכו' דרך מלבוש שלא יכול להכניסו בפנים ויתן לו מוכח מזה דגם להמרדכי ס"ל דאף באופן זה אסור דאף דאין זה בכלל עקירה דידיה אסור לישראל מטעם דשוה הוי כמלאכה בעצמו מ"מ כיון דנותן לו ומוציאו מקרי כשלוחו בזה וכמו שכתבו הפוסקים ומ"מ בעניננו נלפ"ד לענין מזונות כשנותן לו סתם אפי' בידו יש להקל כהא"ר דאף לפי דעת הב"ח וש"א בפירוש דברי המרדכי מ"מ לא משמע במרדכי לאסור מטעם עקירה או מטעם דמקרי כשלוחו אלא בידוע שיוציא לחוץ די"ש מתירין בר"ה דילן או מפני דרכי שלום וע"ז כתב דבתוספות כתבו [או כפי גירסת הב"ח ותו עי"ש] לאסור מטעם עקירה [ומה שכתב הב"ח ומתוך מה שכתב הא"ז נראה מבואר וכו' איני יודע מנא ליה] וכן מוכח גם דאוסר במשכונות וכו' דהיינו באופן זה שלוקח ע"מ להוציא אבל בדבר שנותן ע"מ לאכול ומעצמו מוציא אין שום צד כלל מזה לאסור משום עקירה דלא שייך עקירה לישראל בזה וכן מקרי כשלוחו ג"כ אין שייך דבדבר אכילה תליא דמסתמא יאכל מיד כמו שכתבו הפוסקים אם לא שידוע שיוציא ומהברייתא דנקט נותנין לפניו ג"כ אין ראיה דאפשר דמשום מתנין לפני כלבים נקט בלשון זה או אורחא דמלתא נקט דכשמזמינין אותו מתנין לפניו וכן הוא לשון הרמב"ם מזמנין א"י ונותנין לפניו ובירושלמי הובא בהגמ"מ והביאו הגר"א משמע בהדיא דלאו דוקא לפניו דה"ה בידו דכתב אין מתנין מזונות לעו"ג ע"מ להוציא ומשמע דרק ע"מ להוציא אסור אבל בלא ע"מ להוציא מותר ליתן לו בכל גווני דלא הזכיר לפניו כלל וע"כ קשה על האחרונים בפשיטות דאסור ליתן בידו אך מדברי הש"ג על המרדכי שהביא בשם התוספות והעתיקו המ"א משמע דאפילו במזונות אסור ליתן בידו [והנה בתוספות שלפנינו לא נמצא דבר זה ולענ"ד שהוא מדברי התוספות דף ג' ע"א ד"ה בבת עי"ש והכונה שם כשהוא עומד בחוץ ופושט ידו לפנים וה"ה כשהוא עומד בפנים ונותן לו ע"מ להוציא אבל מפשטיות דברי הש"ג לא משמע כן] שוב מצאתי באור זרוע שהביא די"א שהיו רוצים לדקדק מהברייתא דדוקא לפניו [אבל גם לדידהו אינו מבואר משום עקירה ונראה שדעתם היה דבידו אסור משום מ"ע] והוא כתב דאין ראיה וכמ"ש למעלה [ודע דהמעיין בא"ז גופא יראה בלבול דברים במה שהועתק במרדכי הי"מ השני בשמו וביאור כל דברי הא"ז מוכח שם בהדיא כמו שביאר הב"י במסקנתו עי"ש] ולדינא נראה דיש לסמוך להקל כדעת הא"ר דאין בזה משום עקירה וגם משום מ"ע אין כאן כיון שאינו נותן לו ע"מ להוציא וכדמשמע מירושלמי כנ"ל וכ"ש בר"ה דילן דאינו אלא גזירה עי"ש בא"ז דס"ד להקל מטעם זה בכל

שער הציון

(לג) רש"י : (לד) סמ"ג ומרדכי : (לה) רש"י : (א) ואין לאסור מפני שיטלטל הישראל הכוס שיש בו פירורי פת שנשרה א"י ביין דנאסר בשתייתו דלא נעשה בסיס לפירורין בטלי להכוס [תוספות והביאו המ"א בסימן שכ"ב ואף לפי המסקנא שם דאיסורי הנאה חמירי אפשר דריב"ל לא ס"ל כן] : (ב) דלענין ביטול ביו"ט דהוא מלאכה דאורייתא חייב אין מזונותן עליך לאסור להרבות בשבילו כמבואר בסימן תקי"ב [תוס'] : (ג) ולאו דוקא עניים דס"ה כל א"י מפני דרכי שלום [מהרש"א בשם ש"ך יו"ד סוף סימן קנ"א] : (ד) ב"ח ומ"א בשם הסמ"ג בשם התוספות וש"א ועיין בה"ל ; (ה) הגר"ז ופשוט : (ו) לקמן